

Avkorting i produksjonstilskotet ved inngrep i kulturlandskapet (PT-forskrifta § 4)

Landbrukskonferansen i Vestland 2025

Karen Beate Grimstad

Statsforvaltaren i Rogaland

20.10.2025

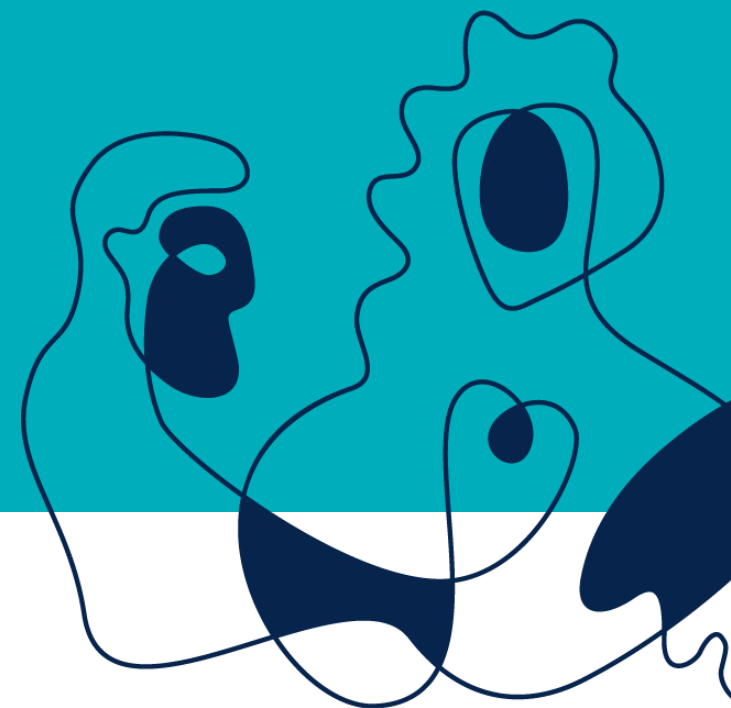
Avkorting i produksjonstilskotet ved inngrep i kulturlandskapet

(PT-forskrifta § 4)

- 1.Regelverket og korleis me (i Rogaland) tolkar regelverket
- 2.Oversikt over saker der bestemminga er nytta i Rogaland
- 3.Gå nærare inn i nokre av desse sakene
- 4.Summegrupper
- 5.Diskusjon i plenum

Statsforvaltaren i Rogaland

20.10.2025

§ 4 tilskudd til jordbruksareal

Det kan gis areal og kulturlandskapstilskudd for.....

Det kan gis ytterligere tilskudd for de arealene som drives økologisk.....

Tilskuddet skal avkortes dersom det på, eller i tilknytning til arealet foretaket disponerer foretas inngrep som forringer kulturlandskapet. Det skal likevel bare avkortes for inngrep på eiendom som foretaket helt eller delvis disponerer. Dersom annet regelverk ikke er til hinder for det, kan kommunen likevel forhåndsgodkjenne inngrepet dersom det avhjelper betydelige driftsmessige ulemper.

Tilskuddet skal avkortes dersom jordbruksarealet ikke har vegetasjonssone.....

Regelverksendring i 2021

Før 2021:

- § 4: Søkjaren har ikkje rett på AK-tilskot dersom det er gjort inngrep som forringar kulturlandskapet
- Skulle avkorta etter § 11 dersom inngrepet blei omfatta av anna regelverk

Etter 2021:

- § 4: SKAL avkorta dersom det er gjort inngrep som forringar kulturlandskapet
- Dersom det er eit inngrep som forringar kulturlandskapet, så skal § 4 nyttast, ikkje § 11

PT-forskrifta § 4 Tilskot til jordbruksareal

Avkorta ved inngrep i
kulturlandskapet

PT-forskrifta § 11 Avkorting for brot på anna regelverk for jordbruksverksemd

(t.d. gjødselbrukforskrifta,
forureiningslova)

Løyve etter anna regelverk

Mange slike saker vil krevja løyve etter anna regelverk (PBL, nydyrkingsforskrifta, forskrift om plantevernmiddel.....)

- Får ein slik løyve ➡ ikkje aktuelt å følgja opp saka etter § 4
- For lita sak til å bli omfatta av anna regelverk ➡ truleg heller ikkje ei sak som bør følgjast opp etter § 4

«Inngrep» som ikkje er regulert av anna regelverk

- Riving av steingardar
- ?

«Dersom annet regelverk ikke er til hinder for det, kan kommunen likevel forhåndsgodkjenne inngrepet dersom det avhjelper betydelige driftsmessige ulemper».

Tilskotet skal avkortast dersom det er gjort **inngrep** som **forringer kulturlandskapet på eller i tilknytning til arealet føretaket disponerer**

Kva er eit inngrep?

«Tiltak som griper inn i og forandrer det særegne jordbrukslandskapet»

Døme i rundskrivet

Kva er «forringing» av kulturlandskapet?

Må sjå på

- landskapsbiletet
- mangfaldet i naturen
- kulturhistoriske verdier

Virkeområde

«Inngrep på eigendom føretaket heilt eller delvis disponerer»

Tilskotsberettiga areal og anna areal

Storleiken på avkortinga

«Av hensyn til likebehandling» skal vurderinga ta utgangspunkt i norma på 50 %.

Avkortingsbeløpet skal vurderast konkret i kvar enkelt sak for å sikra at det er «rimelig og forholdsmessig».

Relevante moment:

- Skuldgrad
- Konsekvensar
- Sårbart område?
- Reversibelt?
- Stort beløp – tja.....
- Kva med saker der ein søker om, og får, løyve i etterkant?

Rundskrivet:

«Dersom det konstateres at et foretak skal avkortes for et inngrep som forringer kulturlandskapet, er normen at det som utgangspunkt avkortes et beløp tilsvarende 50 % av foretakets totale tilskudd etter § 4.

Saksbehandler skal likevel alltid vurdere om beløpet skal settes høyere eller lavere i den konkrete saken».

Hugs å følgja opp saka etter særlovsregelverket!

Reaksjon i tilskotet skal ikkje vera i staden for å følgja opp saka etter særlovsregelverket.

- Retta opp?
- Overtredelsesgebyr?
- Tvangsgebyr?
- Melda saka til politiet?

Kommune	Beløp avkorta (kr)	% av AK-tilskotet avkorta	Type sak	Klage
2024				
Sola	88305	50 %	Fylling på fulldyrka areal	
Sola	88107	50 %	Ukjent sak for oss	
Sandnes	67679	30 %	Ukjent sak for oss	
Time	57000	50 %	Fjerna steingard utan førehandsgodkjenning. Geil.	
Sandnes	36393	30 %	Nydyrking ut over løyve, ca. 8 daa. Har fått løyve i etterkant.	
Sandnes	28000	50 %	Nydyrking ut over løyve, ca. 5 daa.	
Sola	16485	50 %	Ukjent sak for oss	
Eigersund	14900	8 %	Nydyrking utan løyve	
Sola	12985	50 %	Ukjent sak for oss	
2023				
Sola	71221	50 %	Inngrep rapportert frå SNO. Ukjent sak for oss	
Klepp	52223	35 %	Lukking av bekk utan løyve.	
Time	42000	50 %	Nydyrking ut over løyve, landbruksveg plassert annan plass enn løyve.	SF oppretthold vedtaket.
Stavanger	34228	50 %	Omfattande graving/planering utan løyve i område med kulturminne	
Klepp	2500	1 %	Nydyrking ut over løyve, 2,5 daa.	
Time	20000	6 %	Nydyrkingssak, ikkje i tråd med vilkåra (bygd veg utan løyve i kantsona mot bekk).	SF opprettholdt vedtaket. For seint å vurderer høgare avkorting.
Hjelmeland	1906	3 %	Ukjent sak for oss	
Bjerkreim	116108	100 %	Nydyrking utan løyve, dumping av stein i vatn	SF endra heimel for reaksjon til § 11, opprettholdt storleiken på avkortinga
Sola	10000	4 %	Ukjent sak for oss	
sola	10000	2 %	Ukjent sak for oss	
2022				
Tysvær	8500	8 %	Fjerna åkerholme utan løyve	
Hjelmeland	60326	20 %	Nydyrkingssak, ikkje i tråd med vilkåra	
Sandnes	34618	50 %	Flytting/lukking av bekk og planering utan løyve	
Time	12000	25 %	Nydyrking utan løyve	

Eksempelsak 1 – Strand kommune

- Oppdaga graving på området under PT-kontroll okt 2019.
 - Fekk då info om at dette var søknadspliktig etter PBL
 - Kommunen fekk tips om omfattande inngrep i 2023
 - Befaring jan 2024 saman med fylkeskommunen
 - Hadde utført omfattande sprenging, vesentleg terrenginngrep
 - Fleire gravrøyser på området
-
- Kommunen avkorta 34 228 kr, 50 %
 - Har ikkje klaga

Eksempelsak 2 – Bjerkreim kommune

- Føretaket søkte om nydyrking av 4,7 daa i 2023
 - Kommunen var på befaring og oppdaga då at området allereie var oppdyrka og i produksjon. Stein var dumpa i kantsona og ut i vatnet. Gjennomført sommaren 2021.
 - Fekk beskjed om at han kunne få løyve i etterkant dersom han oppretta kantsone på 10 m til vatnet, kravde fysisk skille mellom dyrka mark og kantsona
Varsla samstundes at dette ville få konsekvensar for tilskotet
 - Kontroll jan 2024 – søkjar hadde ikkje følgd opp vilkåra. Hadde heller ikkje tenkt å retta seg etter vedtaket.
-
- Kommunen avkorta heile AK-tilskotet, 116 108 kr, med heimel i § 4
 - Skjerpande at han òg tidlegare har dyrka opp utan løyve, og fått ein reaksjon i tilskotet
 - Klaga til SF – SF endra heimel for reaksjon til § 11. Opprettholdt storleiken på avkortinga.
 - Oppfølging etter særlovsregelverket:
Kommunen har bedt SF vedta tvangsgebyr (jordloven § 20)

Utsetjing av kantsone på C [redacted]

[redacted]

Kartgrunnlag frå 2019

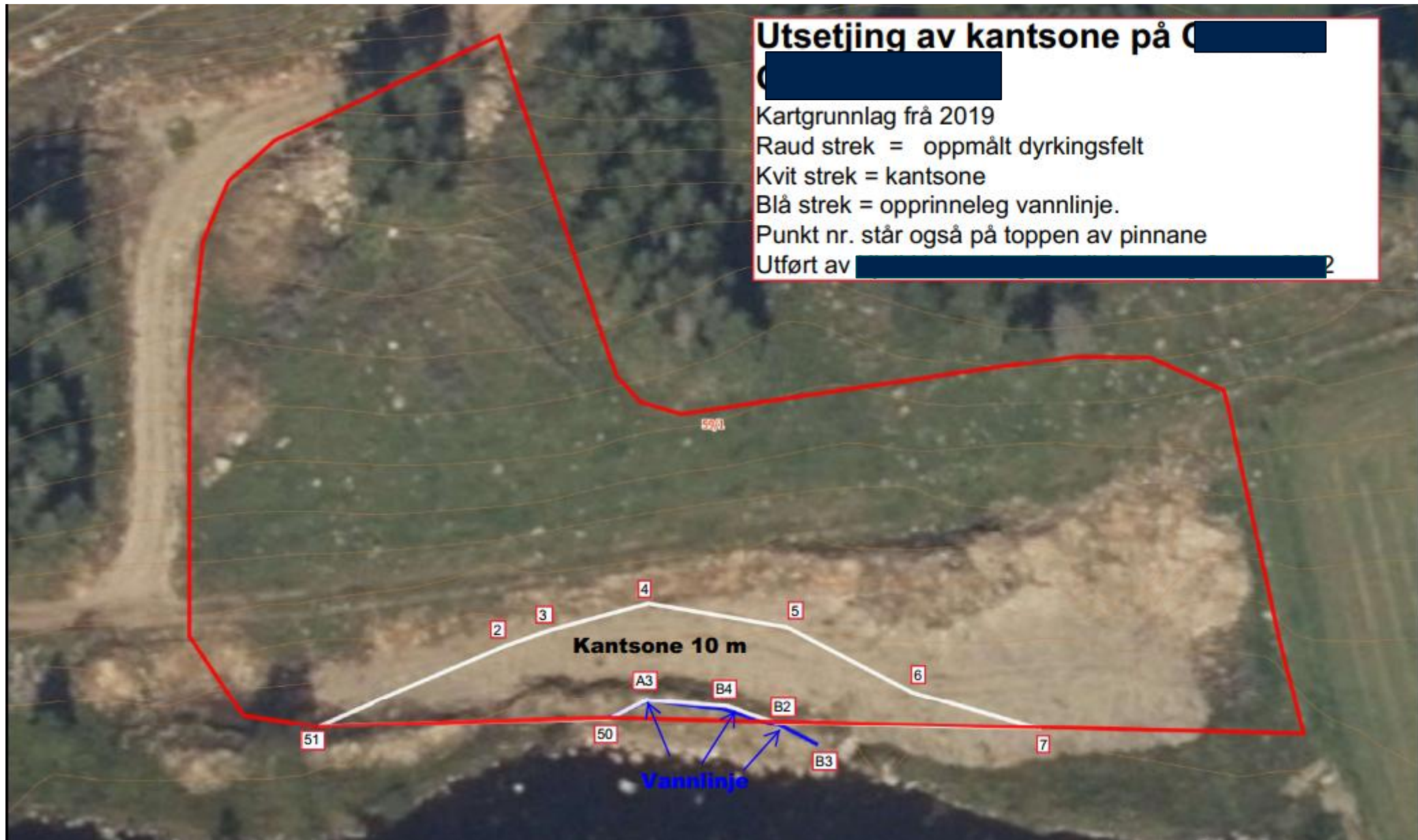
Raud strek = oppmålt dyrkingsfelt

Kvit strek = kantsone

Blå strek = opprinneleg vannlinje.

Punkt nr. står også på toppen av pinnane

Utført av [redacted] 2

§ 4 tilskudd til jordbruksareal

Det kan gis areal og kulturlandskapstilskudd for.....

Det kan gis ytterligere tilskudd for de arealene som drives økologisk.....

Tilskuddet skal avkortes dersom det på, eller i tilknytning til arealet foretaket disponerer foretas inngrep som forringer kulturlandskapet. Det skal likevel bare avkortes for inngrep på eiendom som foretaket helt eller delvis disponerer. **Dersom annet regelverk ikke er til hinder for det, kan kommunen likevel forhåndsgodkjenne inngrepet dersom det avhjelper betydelige driftsmessige ulemper.**

Tilskuddet skal avkortes dersom jordbruksarealet ikke har vegetasjonssone.....

Førehandsgodkjenning av inngrep

Riving av steingardar

- Kan vera regulert av anna regelverk.....
- Oftast ikkje regulert av anna regelverk.....
- Bør senda saka til fylkeskommunen for uttale
- Me definerer all riving av steingardar som inngrep som forringar kulturlandskapet
- Kommunen kan gi førehandsgodkjenning til at steingarden kan fjernast utan at det får konsekvensar for tilskotet
- Må vega driftsulempene opp mot miljø/landskap
- Få inn retningsliner i landbruksplan e.l.

§ 4 tilskudd til jordbruksareal

Det kan gis areal og kulturlandskapstilskudd for.....

Det kan gis ytterligere tilskudd for de arealene som drives økologisk.....

Tilskuddet skal avkortes dersom det på, eller i tilknytning til arealet foretaket disponerer foretas inngrep som forringer kulturlandskapet. Det skal likevel bare avkortes for inngrep på eiendom som foretaket helt eller delvis disponerer. Dersom annet regelverk ikke er til hinder for det, kan kommunen likevel forhåndsgodkjenne inngrepet dersom det avhjelper betydelige driftsmessige ulemper.

Tilskuddet skal avkortes dersom jordbruksarealet ikke har vegetasjonssone på minst to meter mot vassdrag med årssikker vannføring, målt horisontalt fra vassdragets normalvannstand. Vegetasjonssonen kan ikke jordarbeides.

§ 4 – Fjerde ledd

- Minst to meter vegetasjonssone
- Vegetasjonssona kan ikkje jordbearbeidast eller sprøytast
- Kan ikkje nytta § 4 til å reagere på hogst i kantsona
- Norm for avkorting: 20 000 kr + 1000 kr for kvar meter kravet ikkje er oppfylt
- Må vurdere storleiken på avkortinga i alle saker, men

Til diskusjon

- Er det saker de har lurt på om var eit «inngrep som forringar kulturlandskapet»?
- Er det nokon saker de tenker har vore i «gråsona»?
- Kva er vanskeleg å vurdera?

Foto:

Foto: Statsforvaltaren i Vestland,
Øyvind Vatshelle

Foto: Statsforvaltaren i Vestland